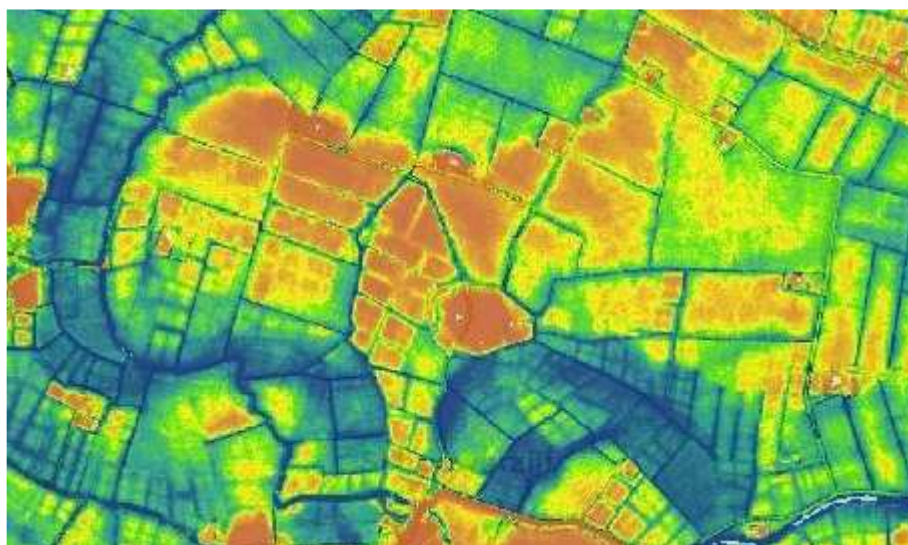

Groot Maarslag, gemeente De Marne
Een Archeologisch Bureauonderzoek

Administratieve gegevens

provincie: Groningen
gemeente: De Marne
plaats: Groot Maarslag
toponiem: Groot Maarslag
bevoegd gezag: gemeente De Marne
opdrachtgever: gemeente De Marne, mw. B. Bartelds
uiterste coördinaten: noordwest 226.351/594.824
zuidoost 226.499/594.701
CIS-code: 34976
kaartblad: 07A
beheer documentatie: Libau, Rijksdienst voor Archeologie Cultuurlandschap en Monumenten,
gemeente De Marne en E-depot
uitvoerder: Libau
auteur: M. de Jong MA
autorisatie: drs. J. Molema
rapport: 09-72
telefoon: 050-3126545
fax: 050-3123362
e-mail: molema@libau.nl

Groot Maarslag, gemeente de Marne

Een Archeologisch Bureauonderzoek

Planvoornemen

In opdracht van de gemeente De Marne, vertegenwoordigd door mw. B. Bartelds, is een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Groot Maarslag (figuur 1). Aanleiding voor dit onderzoek is het planvoornemen tot het storten van slootbagger in een sloot ten zuiden van de wierde Groot Maarslag. De lengte van de sloot is ca.175 meter. Het gebied waar de ingrepen worden beoogd wordt hieronder verder aangeduid als plangebied.

Figuur 1: Plangebied Groot Maarslag: het plangebied is met een rode lijn aangegeven (Topografische Atlas Groningen).

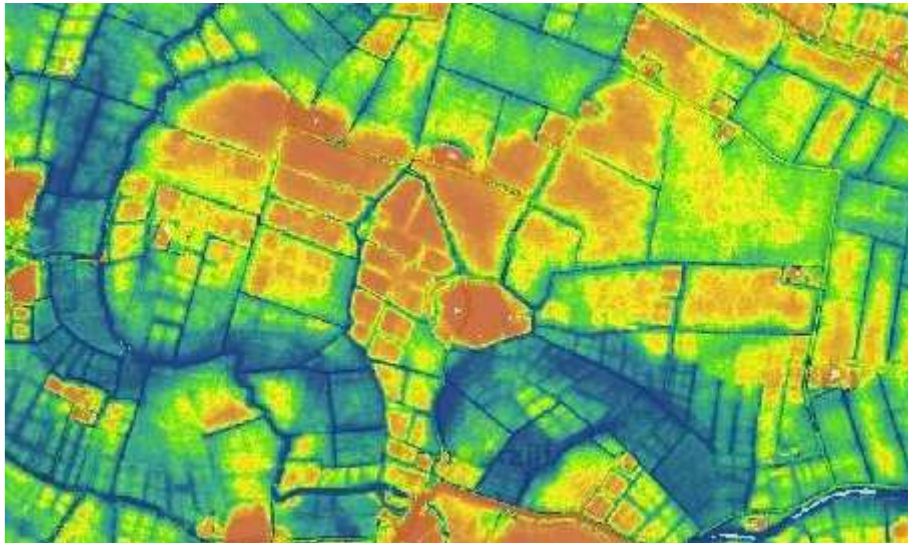
Informatie

Het plangebied ligt ten zuiden van de wierde Groot Maarslag en ten noordoosten van Schouwerzijl. Groot Maarslag behoort tot de tweede wierdengeneratie. Het gaat om een wierde met een nagenoeg ovale/ronde vorm en een nog intact radiaal verkavelingssysteem. Omliggende sloten en wegen, waaronder het plangebied, maken deel uit van dit radiaire verkavelingspatroon.

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is de wierde duidelijk te zien als verhoging in het landschap (figuur 2). Het plangebied bevindt zich volgens de fysisch geografische kaart (zie bijlage: Fysisch geografische kaart, detail) in een getij-afzettingenvlakte (code Mv2). De bodemkaart (zie bijlage: Kaart archeologie) toont knippige poldervaaggronden, klei, met profielverloop 5 (code: gMn85C) en kalkarme poldervaaggronden, zware zavel, eveneens profielverloop 5 (code Mn25C).

Volgens de archeologische verwachtingskaart en beleidskaart van de gemeente De Marne (RAAP, 2008) ligt het plangebied in een gebied met een hoge verwachting wat betreft de aanwezigheid van archeologische resten. Het plangebied is onderdeel van het oude verkavelingssysteem vanaf de wierde Groot Maarslag. De betreffende sloot is één van de oude hoofdverkavelingslijnen. De wierde is een terrein van zeer hoge archeologische waarde en is vermeld op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) en op de beleidskaart archeologie van de gemeente De Marne onder het monumentnummer 5409. De wierde dateert uit de ijzertijd (zie bijlage: uitgebreide

rapportage monument). Vanwege hun karakteristieke eigenschappen vallen de wegen en sloten die tot het oude radiare verkavelingspatroon van deze wierde behoren deels ook onder het AMK-terrein. Het plangebied is niet bij het AMK-terrein betrokken, maar op basis van onderhavig bureauonderzoek kan worden vastgesteld dat de betreffende sloot wel degelijk deel uitmaakt van de oude wierdestructuur (zie bijlage: Bonnekaart en huidige topografie en de bijlage Kaart archeologie).

Figuur 2: Actueel Hoogtebestand Nederland: Groot Maarslag en omgeving.

Op de kadastrale minuut uit het begin van de 19de eeuw (zie bijlage: Kadastrale minuut, sectie E, blad 3) staat de sloot aangegeven, evenals in de atlas van Huguenin, op de topografische kaart van 1853/1854 (Wolters-Noordhoff, 1990) en de Bonnekaart uit ca. 1900 (zie bijlage: Projectie plangebied op Bonnekaart uit ca. 1900). De aangrenzende percelen waren en zijn ook vandaag de dag in gebruik als landbouwgrond.

Overweging en advies

Het plangebied (sloot) maakt deel uit van de waardevolle verkaveling van de dorpswierde Groot Maarslag. Deze wierde dateert uit de ijzertijd. Demping van de sloot heeft tot gevolg dat een deel van de waardevolle structuur van de wierde verdwijnt. Derhalve wordt geadviseerd de sloot niet te dempen vooral daar de sloot één van de hoofdverkavelingslijnen van de wierde vormt.

Bijlagen:

- Uitsnede fysisch geografische kaart;
- Kaart archeologie Groot Maarslag en omgeving;
- Uitgebreide rapportage monument;
- Kadastrale minuut gemeente Leens, sectie E, blad 3 (detail);
- Projectie plangebied op Bonnekaart uit ca. 1900.

Geraadpleegde literatuur, bronnen en kaarten

Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl).

ANWB, 2004. *Topografische atlas Groningen 1:25.000*. ANWB bv, Den Haag.

Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de provincie Groningen.

Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM).

Archeologische verwachtingskaart en beleidskaart, Regio Noord-Groningen. Beek, J.L. & P.C. Vos, 2008. *Regio Noord Groningen, Gemeenten De Marne, Winsum, Bedum, Ten Boer, Loppersum, Eemsmond, Appingedam en Delfzijl. Archeologische verwachtingskaart en beleidsadvieskaart*. RAAP-rapport 1732, eindversie 3 september 2008. RAAP Archeologisch Adviesbureau en Deltares.

Cultuurhistorische Waardenkaart Groningen. Provincie Groningen 2004.

Minuutplans uit het begin van de negentiende eeuw (www.watwaswaar.nl).

Schroor, M & J. Meijering, 2007. *Golden Raand, Landschappen van Groningen*. In Boekvorm Uitgevers, Assen.

Snijders, F.L., 1985. *Fysische geografie in de provincie Groningen*. Milieu- en landschapsonderzoek Provinciaal Planologische Dienst. Groningen.

Stiboka, 1985. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000*. Stiboka Wageningen.

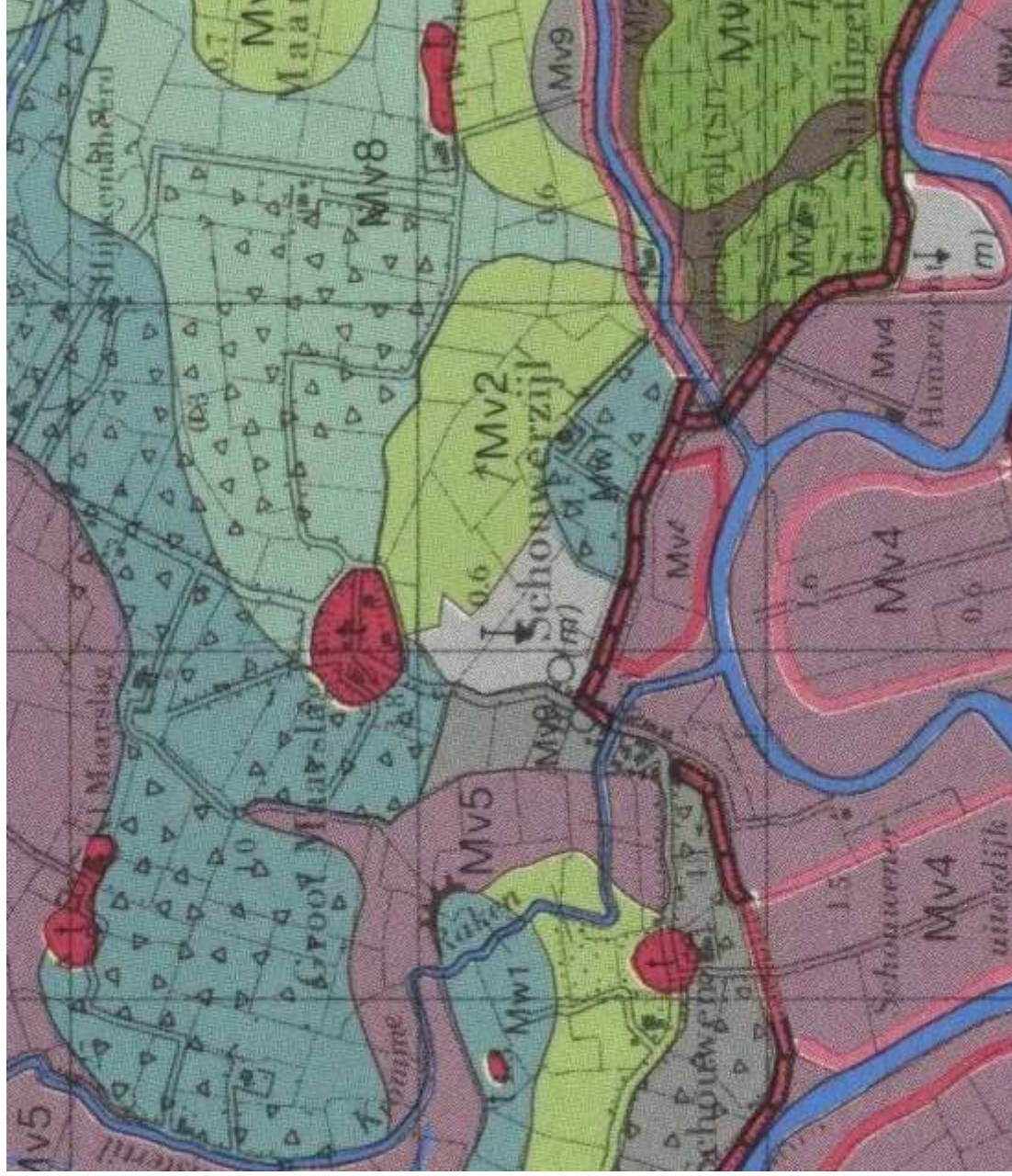

Archeologische periodes

paleolithicum	tot 8800 v.Chr.
paleolithicum vroeg	tot 300000 C14
paleolithicum midden	300000 - 35000 C14
paleolithicum laat	35000 C14 - 8800 v.Chr.
paleolithicum laat A	35000 - 18000 C14
paleolithicum laat B	18000 C14 - 8800 v.Chr.
mesolithicum	8800 - 4900 v.Chr.
mesolithicum vroeg	8800 - 7100 v.Chr.
mesolithicum midden	7100 - 6450 v.Chr.
mesolithicum laat	6450 - 4900 v.Chr.
neolithicum	5300 - 2000 v.Chr.
neolithicum vroeg	5300 - 4200 v.Chr.
neolithicum vroeg A	5300 - 4900 v.Chr.
neolithicum vroeg B	4900 - 4200 v.Chr.
neolithicum midden	4200 - 2850 v.Chr.
neolithicum midden A	4200 - 3400 v.Chr.
neolithicum midden B	3400 - 2850 v.Chr.
neolithicum laat	2850 - 2000 v.Chr.
neolithicum laat A	2850 - 2450 v.Chr.
neolithicum laat B	2450 - 2000 v.Chr.
bronstijd	2000 - 800 v.Chr.
bronstijd vroeg	2000 - 1800 v.Chr.
bronstijd midden	1800 - 1100 v.Chr.
bronstijd midden A	1800 - 1500 v.Chr.
bronstijd midden B	1500 - 1100 v.Chr.
bronstijd laat	1100 - 800 v.Chr.
ijzertijd	800 - 12 v.Chr.
ijzertijd vroeg	800 - 500 v.Chr.
ijzertijd midden	500 - 250 v.Chr.
ijzertijd laat	250 - 12 v.Chr.
Romeinse tijd	12 v.Chr. - 450 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg	12 v.Chr. - 70 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg A	12 v.Chr. - 25 n.Chr.
Romeinse tijd vroeg B	25 - 70 n.Chr.
Romeinse tijd midden	70 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd midden A	70 - 150 n.Chr.
Romeinse tijd midden B	150 - 270 n.Chr.
Romeinse tijd laat	270 - 450 n.Chr.
Romeinse tijd laat A	270 - 350 n.Chr.
Romeinse tijd laat B	350 - 450 n.Chr.
middeleeuwen	450 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen vroeg	450 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen vroeg A	450 - 525 n.Chr.
middeleeuwen vroeg B	525 - 725 n.Chr.
middeleeuwen vroeg C	725 - 900 n.Chr.
middeleeuwen vroeg D	900 - 1050 n.Chr.
middeleeuwen laat	1050 - 1500 n.Chr.
middeleeuwen laat A	1050 - 1250 n.Chr.
middeleeuwen laat B	1250 - 1500 n.Chr.
nieuwe tijd	1500 - heden
nieuwe tijd A	1500 - 1650 n.Chr.
nieuwe tijd B	1650 - 1850 n.Chr.
nieuwe tijd C	1850 - heden

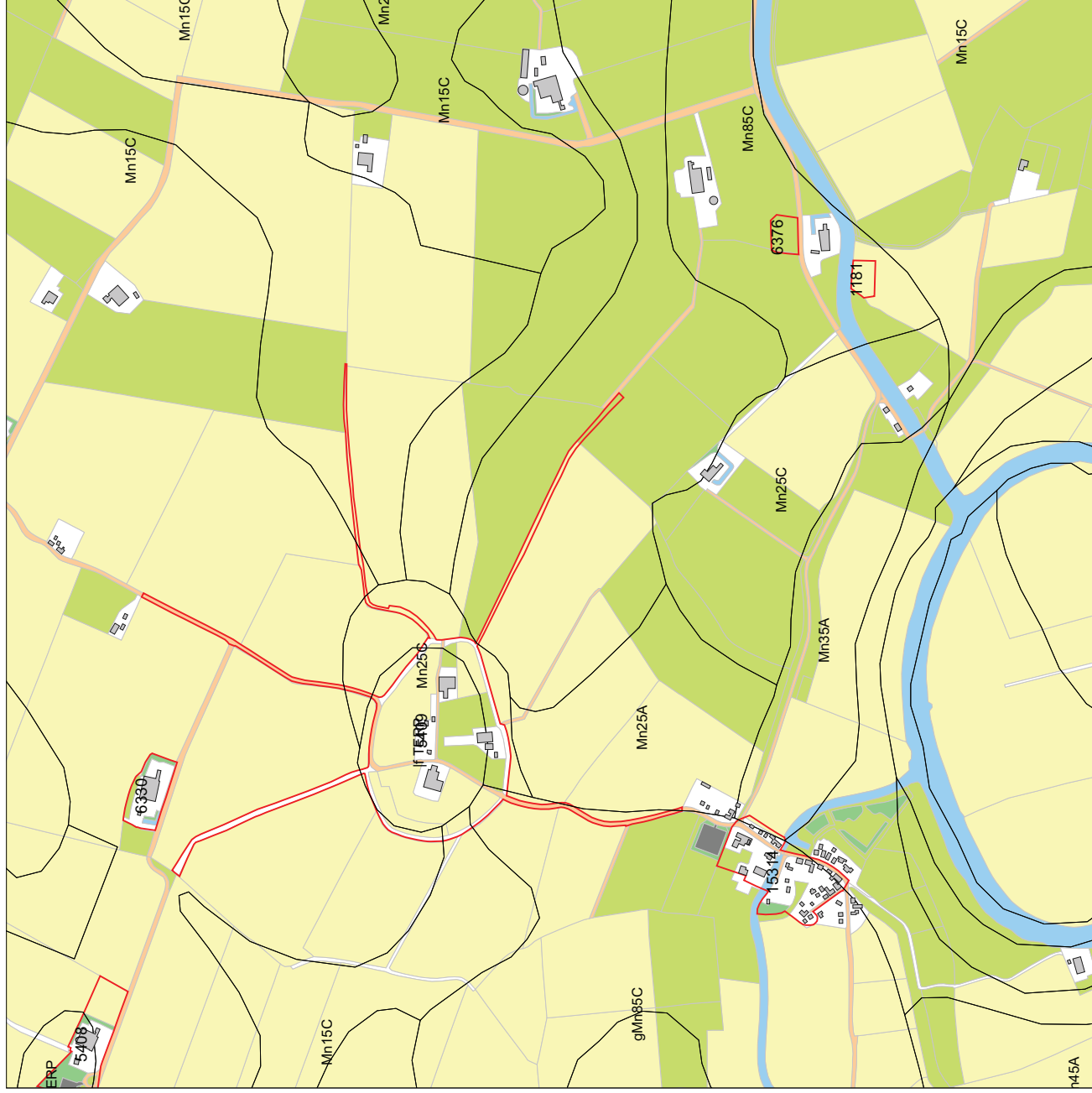
Uitsnede fysisch geografische kaart Groot Maarslag en omgeving

Kaart archeologie Groot Maarslag en omgeving

Combinatiekaart van AMIK, bodemkaart en ARCHIS

227642 / 596119

225268 / 593745

06-05-2009

Legenda

•	WAARNEMINGEN
■	HUIZEN
□	BODEM ((c)Alterra)
□	MONUMENTEN
TOP10 ((c)TDN)	
■	bebouwd gebied
■	doorgaande wegen
■	bos
■	bouwland
■	weiland
■	boomgaard/kwekerij
■	heide
■	zand
■	begraafplaats
■	water
■	overig bodemgebruik

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 5409 **Oppervlakte:** 131.214 m2
CMA-nr: 07A - 090
Status: Terrein van zeer hoge archeologische waarde
Toponiem: GROOT MAARSLAG
Plaats: Warfhuizen
Gemeente: De Marne
Provincie: Groningen
Coördinaten: 226005 / 595235
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Terp/wierde	IJzertijd	Nieuwe tijd

Beschrijving

NB Hier moet t.z.t. een boring op worden gezet. CAA: / Grondgebruik: akkerland/bebouwing Halbertsma 1963 Grotendeels gave en onbebouwde dorpswierde met valgen aan de noord- west en zuidwestzijde. De rondweg is nog geheel aanwezig. Op de wierde aan de zuidwestzijde ligt een dobbe (fething). Hoogte maximaal ca. 4 meter boven de omgeving Veldcontrole; juli 1971; ROB (R.Klok) Veldcontrole; mei 1994; ROB (A.Mennens)

Documentatie

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kadastrale minuutkaartjes

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: hoogtelijnenkaart

Type: Kaart
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kadasterkaartjes

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: ontwerpbeschikking wet milieubeheer

Type: Brief
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: coor. over aanleg camping op wierde

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: KB 1422-5a; 1297-12 tm 14; M.Jurissen

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: A.Mennens 1994

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: luchtfoto 4165-3a (10-4-1973) Eelde

Literatuur

HALBERTSMA, H., 1963 , in: Terpen tussen Vlie en Eems
BUIST, M.G. & FORMSMA, J. 1976 , in: De historie van Groningen (p.37)

Kadastrale minuut Groot Maarslag

Projectie van het plangebied op de Bonnekaart: Groot Maarslag

